

גדרי יחוד

חידושים וביאורים
בעניני יחוד

אבן העזר
סימן כ"ב

הוצאת בקיש
מכון ר' ישעיה
אוסף דרך-מצותך
תשע"ח

אין לפסוק הלכה
עפ"י קונטרס זה.
בשאלות למעשה יש להתייעץ
עם מורה הוראה מובהק

הערה
ע"מ להבין את המאמרים
כראוי, מומלץ לעיין בהערות
המובאות בתחתית העמוד

עימוד ועיצוב

ד. בהר 054-8410465
הוצאת בקיש

נערך בעזרת החונן לאדם דעת	
המחבר	המו"ל
ר' רחמים מושיאב שליט"א אהבת אמת 27/12 תל ציון טל' להארות והערות 054-8482306	העבודה 3א IL 28505 קרית אתא 077- 5258916 editionsbakish1@gmail.com editionsbakish.com
	עורך אחראי על האוסף דרך-מצותיך ר' אליהו בקיש שליט"א הארות והערות יתקבלו בברכה editionsbakish2@gmail.com editionsbakish.com/he

הזכויות שמורות אין להעתיק חומר ללא רשות
מפורשת מהמוציא

*All rights reserved for all means and media present or future for the Author or/and Hotsaat Bakish,
the Publisher.*

Partial copies of text allowed for personal or classroom use (non-commercial)

For all other cases (excluding short quotations) ask for the written permission of the publisher.

© ר' רחמים מושיאב - אלול תשע"ח

© הוצאת בקיש - אלול תשע"ח

© Hotsaat Bakish, 2018/5778

מכון הדיין ר' ישעיה בקיש זצ"ל

זצ"ל Makhon haDayan R' Yécha'ya Bakish

Association culturelle Hotsaat Bakish, Montpellier, France

Kiryat Ata (Haifa District), Israel

editionsbakish.com

דברי העורך

מטרת האוסף התורני "דרך מצותיך" (ע"פ תהלים קיט, לב) לעודד מחברים צעירים, כגון אברכי הכוללים, לכתובת חידושיהם בהלכה ולהוציאם לאור. כדי שבסופו של דבר יצא חיבור איכותי, המחברים צריכים לעבור תהליכים מסוימים: בחירת נושא הלכתי אקטואלי, לימוד וליבון הסוגיות מהגמ' ועד אחרוני זמנינו. אח"כ מתחילה מלאכת הכתיבה עצמה הכרוכה בעבודה רבה כשבד בבד קוראים מתקנים משפרים ומוסיפים מספר פעמים עד שמגיעים המחברים למאמר ברור יפה ומסודר. אחר כך מגיש המחבר פרי עמלו למגיהים כדי לקבל את חוות דעתם וכך לשפר עוד יותר את הכתוב. בשלב זה כבר ניתן להם לשלוח את החיבור לרבנים או דיינים שליט"א על מנת לקבל מהם מכתבי ברכה או הסכמות (קבלת ההסכמות הוא תנאי חובה כדי שיו"ר המכון יאשר התחיל ההדפסה על ידינו). אחרי תהליכים אלו מברכים על המוגמר והכתובים מוצגים דרכנו לציבור אוהבי התורה.

במסגרת זו הקונטרס החדש שלפניכם גדרי יחוד (בענין הלכות יחוד), מצטרף לחיבורים הקודמים שכבר יצאו לאור בס"ד באוסף דרך מצוותך. המחבר, ר' רחמים מושיאב הי"ו התמקד בלימוד ההלכה, ובכתיבת חיבורים שיועילו לציבור הרחב. כבר אפשר לגלות שבע"ה בעוד מספר שבועות מחבר זה יעשיר את האוסף בעוד חיבור חשוב העוסק בהלכות חופה קידושין ועדות.

ברכתנו החמה נתונה למחבר הי"ו שלא מנע עמלו וטרחתו כדי שיצא
דבר נאה ומתוקן מתחת ידו.

בתקוה שספרי האוסף דרך מצוותך ימצאו חן בעיני ה' ויעשירו ידיעות
הלומדים בתורתנו הקדושה.

אליהו בקיש
עורך אחראי על האוסף "דרך מצותיך"

תוכן הענינים

ה	דברי העורך אחראי על האוסף "דרך מצותיך"
ז	תוכן הענינים
ט-יד	דברי ברכה
1	תקציר
3	מבוא להלכות יחוד
6	הגורם ליחוד
10	גדרי פתח פתוח
12	ביאור גדר בעלה בעיר
	האם בעלה בעיר מתיר יחוד במקום שאינו יודע היכן אשתו
13	וכן בגוונא שנתן לה רשות להתייחד
14	הגדרת 'ליבו גס בה' הגורם לאסור יחוד גם כאשר בעלה בעיר
17	לוח קיצורים וראשי תיבות
23	ספרי האוסף "דְּרֶךְ־מִצְוֹתֶיךָ"
25	Résumé
26	Présentation par le responsable de la collection 'La voie de Tes mitsvot'

”עץ חיים היא למחזיקים בה
ותומכיה מאושר”

”ושמתי להם בביתי ובחומותי יד ושם טוב מבנים ומבנות”

להצלחת הורי היקרים אנשי החסד
מו”א אברהם מושיאב הי”ו
ומרת אימי מפרט מרים תחי’
שתמיד שם לצדיי בחן ובמאור פנים

ולהצלחת

ברוך הלוי ניסימוב הי”ו
ואחותי היקרה
גילה מלכה תחי’
ובנם היקר נעם הי”ו

יהי רצון שיאריכו ימים ושנים בטוב ובנעימים
מתוך בריאות איתנה ונהורא מעליא
יהי שלום בחילם שלווה בארמנותם
השי”ת יהיה בעזרם להגדיל תורה ולהאדירה
שובע שמחות וכל טוב
אמן כן יהי רצון

לע”נ מור סבי
ר’ אשר בן דינה ז”ל

דברי ברכה

מכתב הראשון לציון

שהתקבלה על ספר רעים אהובים של המחבר

כשהקונטרס גדרי יחוד היה בסופו

בס"ד, ו' אב תשע"ח, 4-1640/ע"ח

דברי ברכה

הובאו לפני גליונות מהספר שו"ת **"רעים אהובים"**, שאלות ותשובות בעניינים שונים, מעשה ידיו של היקר והנעלה, דעסיק באורייתא תדירא, משנתו סדורה וערוכה, יראתו קודמת לחכמתו, כבוד שם תפארתו, כה"ר **רחמים מושיאב שליט"א**.

זכה המחבר לישיב באהלה של תורה, וליגע בתוה"ק, שטרח לברר כל דין מדברי רבותינו בגמ', ובפוסקים חדשים גם ישנים, ובפרט שלמד בספריו החשובים והנפלאים של אאמ"ר מרן פוסק הדור רבנו **עובדיה יוסף זצוק"ל** ואמנם כמה תשובות שכתב כתבנו בהם בכמה מקומות בספר ילקוט יוסף שובע שמחות, וסידר הכל בטוב טעם ודעת, דבר דבור על אופניו, תפוחי זהב במשכיות כסף, ולפעלא טבא אמנא, איישר חיליה לאורייתא.

במה שדן בס"א בענין שבועה בתקיעת כף בעת החופה והקשה שם כמה קושיות כיצד משיבעים היום, וכתב ע"ז כלשונו שהם טענות קשות, ואמנם למסקנא כתב שאין לבטל את השבועה.

ובאמת שעם כל הקושיות אין לנו כח לבטל מנהג רבותינו הקדמונים, הרה"צ והב"י, שקטנם עבה ממותנינו, ובפרט שהסכימו על ידם כל גדולי הדורות הבאים אחריהם, ועל כל קושיא יש תירוץ, ולא מפני שאנו דמין נעשה מעשה לבטל דברי קדמונינו. ומרן אאמ"ר עט"ר זצוק"ל, הקפיד מאד לעשות שבועה לכל הספרדים, ולא חילק בין עדה לעדה. כי אחר שהגיעו לארץ, יש לכולם לעשות מנהג אחיד, עפ"י מרן הב"י באבקת רוכל סי' ריב, דקמא קמא בטיל. ומי יש בידו כח לחלוק על מרן הב"י בתשובה זו. ולכן גם יוצאי תונים עליהם לנהוג כאן בארץ בכל מכל כל כמנהג אר"י, ולעשות שבועה חמורה, ומה שנהגו בתונים, אין להם להמשיך כאן בארץ, וזו היתה דעתו של מרן האבא, ותמיד הזהיר על כך שלא יעשו עדרים עדרים, אלא שכל הספרדים יעשו אגודה אחת, כדעת הב"י, וכבר כתב החיד"א שכל העושה כדעת מרן הרי הוא עושה כמאתים רבנים. ואין כאן שום פגיעה בגדולי החכמים שהיו בחו"ל, כולם גדולים וחשובים, אבל כאן באר"י אין לשנות מהמנהג. וכל הקושיות שהקשו על שבועה חמורה, הכל מתורצים, וחלקם הזכרנו בילקוט חופה וקידושין.

והן אמת שבחו"ל לא הכל נהגו בזה, וראה בשו"ת מצות כהונה (לר' אברהם הכהן, בעל משמחות כהונה סי' ד') שהזכיר שכתבו בכתובה שקנו בקנין שלם וכו', ואין שם נוסח השבועה. וכך היה כנראה המנהג בבגדאד, וכמ"ש בשו"ת רב פעלים ח"ב (סי' כח), אך באר"י נהגו הספרדים בכל הדורות להשביע בכתובה על כל הנאמר בשטר הכתובה. ואף אברך שמקבל מילגה נמוכה, הרי כיום זה דרך האברכים, והשבועה באה על דרך העולם. ואף שפעמים נכשל ואינו מכבדה, אינו עובר בזה על השבועה, כי השבועה באה על דרכו של עולם ברוב הפעמים. וכל הנשבע על דעת כן נשבע.

ולגופו של ענין, הנה מקור דין זה של שבועה חמורה, הוא עפ"י בב"י (אבה"ע סימן א'), שלא החרים רבינו גרשום מאור הגולה שלא לישא אשה על אשתו, אלא עד סוף האלף החמישי. ולכן טוב לעשות תקנה בחרמות ונידוים שכל מי שישא שניה וכו'. ועפ"י כתב בש"ע (סי' א') שטוב לתקן בחרמות ונידוים שלא ישא אשה על אשתו. עוד כתב מרן הב"י (אה"ע סי' קסט סמ"ו), שלא החרים רבינו גרשום שלא לישא אשה על אשתו, אלא עד סוף האלף החמישי. וכ"כ עוד בש"ע בהלכות חליצה (סי' קסט אות ט), דאע"ג דליכא חרם דר"ג, שהרי לא גזרו אלא עד סוף האלף החמישי, מ"מ כל אדם משיבין

אותו בעת הנישואין שלא ישא אשה על אשתו וכו'. ע"ש. ומכאן המקור למנהגינו להשביע שבועה חמורה, שביסודה נוסדה כתחליף לחרם דר"ג, אך הרחיבו זאת על כל הנאמר בשטר הכתובה, כפי מנהג העולם, וראה להלן.

ואמנם בשי' למורא (סימן א) העיר, שהיכן מצא הבית שמואל דבר זה שכל אדם משביעין אותו בשעת נישואין שלא ישא אשה על אשתו, וגם המנהג אינו כן. ומבואר שהבין שאת הפירוש לסדר החליצה כתב הב"ש, ולא מרן הש"ע. אך כבר העיר על זה רע"א (במהותו על סדר החליצה סי' א), שזה אינו, אלא סדר החליצה כתבו מרן עצמו, וכאמור כתב בסימן קס"ט אות מ"ו שנהגו להשביע שבועה חמורה תחת החופה. וכן כתבו הלבוש (בפירוש סדר החליצה), והכנה"ג (סי' קסט הגה"ט סי' עה). והגרעק"א בהגהותיו.

וכבר מזמן הרמב"ם נהגו להשביע את החתן בשבועה חמורה. ומצינו להרבה מגדולי האחרונים שהעידו על מנהגינו לפחות בחמש מאות השנים האחרונות, להשביע את החתן בשבועה חמורה, ובכס, בשו"ת הרדב"ז ח"ד (סי' אלף רצב) שכתב, שנהגו עתה להשביע את הבעל על כל תנאי הכתובה.

וכן כתב בשו"ת המבי"ט ח"ב (סימן ז') בזה"ל: ונשבע בשבועה חמורה ובתקיעת כף על דעת המקום ברוך הוא וכו' לגמור ולקיים כל הכתוב לעיל. ע"כ.

וכן כתב בנו בשו"ת מהר"ט ח"א (סימן ס' וסימן קיח): שמעשים בכל יום שכותבים בכתובות, שנשבע שלא ישא אחרת עליה בחייה. ע"ש.

וכן כתב בשו"ת מהרש"ש (סימן מז): שרגילין לכתוב בכתובות שלנו תנאים רבים, ובכללם, שלא ישא אשה אחרת עליה, ולכסוף כדי לגמור ולקיים את כל הנזכר לעיל קנינא מפלוני וכו' ונשבע שבועה חמורה וכו', ומגו דחילא אשאר תנאים חיילא נמי שלא לישא אחרת. ע"כ.

וכן כתב בשו"ת מהרשד"ם (אבן העזר סימן דז): שהיו נשבעין בשבועה חמורה על דעת המקום ברוך הוא ועל דעת הנשבעין באמת, ועל דעת ג' רבנים מפורסמים, לקיים את כל הכתוב לעיל בלי ערעור כלל ועיקר. ושם כתב, שהשבועה נותנת תוקף יתר לכתובה להחמיר בה בכל ס"ס. ע"ש.

וכ"כ המהראנ"ח במים עמוקים (ח"ב סי' סז). וכבר כתבו מהר"י אבולעפיא ומרן החיד"א (בשם הגדולים), שהמהר"י בן לב, ומהרשד"ם ומהרש"ך חשבוים בזמננו כהר"ף הרמב"ם והרא"ש. וכ"כ בספר ויקרא אברהם (בבבליים שבסוף הספר).

ובספר נוח שלום (דיני אישות סי' ב) כתב, שהמנהג להשביע את החתן בשעת החופה שלא ישא אשה על אשתו אלא אם כן שהתה עשר שנים ולא ילדה, הוא מנהג קדום מזמן הרמב"ם, כמבואר בתשובת הרמב"ם הדובאה בספר לב שמח. ע"כ.

ועיין בס' ארץ חיים (ספרון סימן סז), בשם הרב שבט בנימין, דבכתובות של עיה"ק ירושלים כותבים חיובי הכתובה עם התנאים בשטר אחד, ואין ספק שהשבועה חוזרת כל כל הנאמר בכתובה. ע"ש.

וכ"כ הגר"ח נאה בס' שיעורי תורה (עמוד ש"א) כי הספרדים כותבים השבועה בעיקר כדי לכופו שלא ישא אחרת עליה, ואגב כללו את כל תנאי הכתובה בתוך השבועה, אבל לבני אשכנז שיש להם חרם דר"ג שלא לישא שתי נשים, לא נזדקקו להוסיף שבועה על שאר תנאי הכתובה. ע"ש.

וכ"כ ביד אהרן אלפנדראי (סי' א) בשם מהר"י בן לב ז"ל, דחרם דר"ג לא פשט בספרד, והראיה לכך שנהגו לכתוב בכתובות נשבע שלא ישא אשה אחרת עליה, ושכ"כ גם כן הרב משפט צדק.

גם מהר"ם אמריליו כתב בסוף ספר תורת חיים למוה"ר חיון שמואל, שמנהגנו לכתוב בכתובות שלנו שהבעל נשבע שלא יגרשנה בע"כ ושלא ישא אחרת עליה. וכן כתבו מהר"ם אלשיך (סימן עח), ומהר"ם חאגיז (בשתי הלחם סימן כח), והמחנה אפרים (סימן א'). ע"ש.

גם מרן החיד"א בשו"ת חיים שא"ב ח"ב (סי' לח אות מה) כתב, שהמנהג פשוט באר"י שכותבים בכתובה בלשון הזה, ונשבע שבועה חמורה על זה [שלא ישא אשה על אשתו] ועל שאר התנאים. ע"כ.

וכן כתב בשו"ת בית יהודה עייאש (חושן משפט סימן ד') שהבעל מקבל על עצמו שבועה לקיים כל פרט מהתנאים הנוכחים בכתובה.

ובספר ארץ חיים סתהון (אה"ע סי' א') כתב כן בשם מהר"ח מוצירי, והרב הון יוסף, ומהרי"ד אבולעפייא, והרב כד הקמת, והרב ויקרא אברהם הנז'. וכן כתבו החקרי לב (ח"ג י"ד סי' פז), ומהר"ח פלאגי בחיים ושלום ח"א (סי' ד'), וכ"כ בשו"ת תעלומות לב ח"ב (אה"ע סי' ה') על דברי מרן בסימן א' [טוב לעשות חקנה בחרמות ונדוים ע"מ שישא אשה על אשתו], שלכן נהגו בערי תוגרמא ואר"י להשביע החתן שלא ישא אחרת עליה כדי לכופו לקיים שבועתו. ע"כ. וכ"כ בשו"ת רב פעלים ח"ב (אה"ע סי' כח), שכן מנהג אר"י. וגם במרוקו בהרבה מקומות נהגו להשביע, וכמ"ש בשו"ת משפט וצדקה ביעקב ח"א (סימן טז). ע"ש.

והנה יש שהעירו על המנהג, שמאחר והדורות הולכים ויורדים, היאך אפשר להשביע כל אחד שאם לא יפרנסנה, או שלא יכבדה כראוי, יעבור על השבועה. ולכאורה לא נאמרה שבועה זו אלא בדורות קדומים שהיו יראי שמים ויראים משבועות, אבל בזמננו שבתי הדין ביטלו את כל השבועות המבוארות בש"ע חושן משפט, למה נחזיק בשבועה דוקא על הכתובה.

אך הגם שיש להשיב על הטענות כאשר יבואר להלן, עכ"ז למרות כל הטענות נגד השבועה, אין בכוחנו לבוא ולבטל מנהג כזה קדום, שיסודו מדברי הש"ע, ולמה נחוש למה שלא חשו הקדמונים. ובאמת ניחוי אכן, האם בזמננו לא היו רבים שלא היו יכולים לעמוד כל ימי חייהם בכבוד האשה, או ליתן לה מזונות כפי כבודה, ועכ"ז לא חשו שמה לא יכבדה איזה פעם אחת, או לא יתן לה מזונות, האם היו מלאכים בזמננו, ואם כן למה לנו לחוש למה שהקדמונים דור אחר דור לא חשו לו.

ומה שבאמת לא חשו לשבועה חמורה זו, על כרחינו לומר או שאין השבועה מתייחסת לכל הפרטים המצויים שא"א לעמוד בהם, והשבועה חלה בעיקר לד' דברים, שהם: שלא ישא אשה על אשתו, שלא יצא לחוץ לארץ בלא ידיעתה, שלא ימשכן תכשיטיה, ולא יגרשנה בע"כ וכן הביאו בשמו של הגר"צ אבא שאול זצ"ל. אולם לדעת מרן האבא זצ"ל השבועה חמורה חלה על כל מה שנאמר בכתובה, כלשון הנאמר בכתובה. [דרך אגב, גם יוצאי מרוקו צריכים להישבע שבועה חמורה, כי בכתובה של רבי יצחק בן אליהו כתוב מפורש וגם נשבע שבועה חמורה].

וברור שכונת השבועה היא למה שהוא דרך העולם, ובדרך כלל, שהרי בדרך כלל ינהג עמה בכבוד ויתן לה מזונות. ולא יתנהג עמה מנהג של שפחה, שעל ידי שמכינה לו כל צרכיו ומנקה את ביתו יבוא לנהוג בה בזלזול כאחת השפחות. ובפרט שלדעת הרב נחלת שבעה (סימן יב) מה שכתבו בכתובה ואוקיר אינו ענין עצמו, אלא נמשך לפניו ולאחריו, ואוקיר ואכבדך, ובמה, שאפרנסנה לכבדה במלבושים, וכדרי' דקרי למאני מכבדותא. ע"ש. ואמנם בשו"ת בנימין זאב (סימן י) כתב ואוקיר היינו ואכבדך, על כל פנים ענין הכבוד אינו שייך לפגיעה או דיבור כנגדה, אלא שלא ינהג בה מנהג זלזול.

ועוד, שהרי זה ברור שאם האשה מוחלת בפירוש אינו עובר על שבועתו, וגם א"צ התרה על זה. שאל"כ מי שכתבו לו בכתובתו הדירה בארץ ישראל, לא יוכל כל ימיו לעבור להתגורר בחו"ל עד שיתיר את שבועתו, ומבואר באחרונים דרשאי לצאת לחוץ לארץ ודי בהסכמתה. וע"כ דכשהיא מתרצית אין שום שבועה. ואע"פ שיש הרבה פעמים שאין האשה מוחלת ע"מ שאינו מכבדה כראוי, הנה אם זה דבר שמסתמא לא נשבע אדעתא דהכי, אמרינן אדעתא דהכי לא נשבע, וכמו שכתבו בזה הפוסקים בכיו"ב, ראה בגט פשוט (סי' קט אה"ל), ובמחנה אפרים (סי' ב') שאם לא ילדה אשתו בנים, אינו צריך התרה אף שלא פירש כן בכתובה. ואפי' אם האשה אומרת בפירוש שאינה מוחלת, אם הוא בדבר שאינו מתקבל על הדעת, ג"כ י"ל דאדעתא דהכי לא נשבע. וכבר כתב הרדב"ז בח"א (סימן תקט) דאורחא דמילתא שבשביל דוחק המזונות מוחלת כל תנאי שבעולם, וכיון דסתם נשים מוחלות, זאת בטלה דעתה אצל כל הנשים. ע"ש. ונעוד יתכן דמה שהתחייב לה הוא רק אם תנהג כדת משה וישראל, כנוסח הכתובה, אבל אם תנהג בדבר אחד לא כפי דת משה וישראל, ע"ז לא נשבע, וצ"ע.

וגם בדבר שאינו אורחא דמילתא שמוחלת לו, הרי בלא"ה נחלקו הראשונים אם האיש חייב להשכיר עצמו להביא מזונות לאשתו או לא, שדעת ר"ת (כתובות 30). שאינו חייב להשכיר את גופו להביא מזונות. ואף שדעת רבינו אליהו שחייב האיש להשכיר את עצמו לפועל להביא מזונות לאשתו. וכן פסק הרמ"א (אה"ע"ז סימן ע' סעיף ג'), מכל מקום כבר כתב הגר"א שדעת רוב הפוסקים כר"ת. וכ"ש אם האשה נישאת לבן תורה, שעל מנת כן נישאת לו שיביא לה סך זעום מהכולל, וסברה וקיבלה, ובוה י"ל דלכו"ע אין חיוב להשכיר עצמו לפועל להביא לה מזונות. דהוי כמחילה. ואי לא תימא הכי, היאך כל האברכים עוברים על חיוב מזונות, שלדעת הרמב"ם והרבה ראשונים הוא חיוב מן התורה, ודל מהכא השבועה, לכאורה עוברים על דין תורה. וע"כ לומר דהוי כאשה שמחלה על מזונותיה, וסברה וקיבלה. ולפי זה גם על השבועה אינם עוברים.

וזכורנו, שבשנת תשל"ג מרן אאמו"ר סידר קידושין לאחד מתלמידיו, שלמד בישיבת בית התלמוד בירושלים, ובעת שמרן אאמו"ר ערך את השבועה חמורה כפי מנהגינו, ראש הישיבה הרב שוורצמן [וצ"ל] נודעק והעיר בכעס למה עושים זאת ומכשילים את החתן לעבור על שבועה חמורה. ועמד שם הגר"צ אבא שאול וצ"ל, ואמר לו, האם כבודו יודע מה המקור לשבועה זו, והשיב שאינו יודע שום מקור לזה, ואינו מבין זאת. ואז אמר לו הגר"צ חלק מהמקורות הנ"ל, והסביר לו שמנהגינו מיוסד ע"פ דעת גדולי הדורות, שהוא בא במקום חרם דר"ג, ויש לו יסודות איתנים בהלכה, ואין לזלזל במנהג ישראל מדורי דורות, וקיבל הדברים. ודעת מרן אאמו"ר זיע"א, כי חלילה לבטל את מנהג השבועה כלל, ואין לשמוע לקול מערערים אשר כריסם קטנה מצפני האחרונים הנ"ל. וגם אין לשנות מהשבועה ולצמצמה ממה שעשו בדורות שלנו. ואין להמנע כלל, והוא עצמו השביע את החתנים בכל יום. ועיין בספר משפט הכתובה שהביא מהגר"צ אבא שאול במכתב בזה"ל: אודות מנהג הספרדים להשביע את החתן בתקיעת כף על כל הנזכר בכתובה, ויש שערער על זה מחשש שיעבור על השבועה וכו', הנה לענ"ד אין לבטל מנהג הראשונים שקטנם עבה מתנינו, שנהגו כן מתקופת המבי"ט ואילך, [מזמן הרמב"ם ולכל הפחות מזמן מרן הש"ע כנ"ל], ויש ליישב את כל הערותיו, דחשש איסור ביטול השבועה, כיון שהוא מושבע ועומד מהר סיני על שאר כסות ועונה, ואין השבועה חלה בין כך ע"מ שמושבע ועומד מהר סיני, ואף בכלל כשיטת רוב הראשונים האומרים דבביטול מצוה לא שייך איסור כולל, כמבואר בחו"ס (שבועות כד.), ובפרט בשבועה בנידון דיון שאינו

מוציא אותה בפיו, וגם אין בו הזכרת ה'. והשבועה הזו הועילה רק לענין ד' דברים, שלא ימשכן תכשיטיה, ושלא ישא אשה על אשתו, ולא יגרשנה בעל כרחו, ולא יצא מגבולות אר"י בלא ידיעתה. ואני יודע אודות כמה אברכים שעמדו לברוח מנשותיהם לחו"ל ומכת שבועה זו אסרת להם. ולכן ראוי להמשיך במנהגינו כפי מסורת רבותינו ואבותינו, ואני תמה על אותם ראשי ישיבות מהאשכנזים, אשר עורכים חו"ק לתלמידיהם מבני עדות המזרח, ואינם רוצים להשביע את התתן, ואינם מוכנים לוותר על כבודם ומולוזלים בכבודם של ראשונים. ואם רוצים בברכות אינם מוכרחים לסדר את הכתובה, ויתנו לאחר לעשות כן. עכ"ד. ועוד הביא בשם הגר"ש אלישיב שלא הסכים עם מנהג כמה מרבני אשכנז שאינם משביעים את התתנים הספרדיים. ונודעק עליהם שא"א לחשוב את עצמנו חכמים יותר מחכמי הדורות הקדומים. גם הגר"ש אויערבאך אמר, שהוא אינו מתנגד לתתן ספרדי שישבע, רק נותן קריאת הכתובה לרב ספרדי והוא יעשה הכל כמנהג. ובקונטרס השבעתי אתכם הוסיף, שאמר לו הגרש"א לא יכול להיות שראש ישיבה ימנע מהחתן לישיבע, שהרי זה מנהג שנהגו כן בכל הדורות, וכל אלה שנהגו לישיבע ימשיכו במנהג זה. ע"כ.

ויש לציין כי לפני כ-50 שנה כל הכתובות בארץ היו מנוסחות ע"י רבני אשכנז, לא היה כתוב בהם שבועה חמורה, גם היה כתוב בהם 'דחוי ליכי מדאורייתא' ומרן אאמו"ר זצ"ל הקים קול צעקה, שהרי מרן הבי"י כותב שצריכים לכתוב 'דחוי ליכי' סתם. וגם אמאי השמיטו את השבועה חמורה, אחר שנהגו כך כל גדולי הדורות. וב"ה החזיר עטרה ליושנה, וכיום בכתובות שלנו מופיע שנשבע שבועה חמורה, וכן נאמר דחוי ליכי, ולא נאמר מדאורייתא.

בעבר, כאשר סיפרו להגר"ש אלישיב שראש ישיבה אחד מתנה שיהא לתתנה רק אם החתן יכנס לחדר ייחוד מיד אחר החופה כמנהג האשכנזים, וכן שלא יעשה שבועה חמורה. הרב אלישיב הודעק מי הוא ראש הישיבה זה, האם אחד הצעירים או הזקנים, אמרו לו מהצעירים, אמר הבנתי, הזקנים יודעים שכל אחד עושה כמנהגו, לכן נמשיך במנהג שלנו. שהברכות הנאמרות בחופה הם ברכות השבח וא"צ לקיים מיד חדר ייחוד. והיאך נבטל מנהג הקדמונים שנהגו כן עפ"ד מרן הש"ע, או מזמן הרמב"ם. ופוק חזי במנהגים שנהגו בהם אחינו האשכנזים, ששומרים עליהם בכל משמר וכבבת עיניהם, ואין משנים כי הוא זה ממנהגם, ואילו מנהג של אבותינו שנקבע ע"פ גדולי הדורות, היאך רוצים לבטלו במחי יד. ואילו הרמ"א היה כותב שבועה זו בודאי שהיו מתחזקים בה כל יוצאי אשכנז, חסידים וליטאים, ואמאי אנו לא נחזיק ביתר שאת וביתר עוז במנהגינו המיוסדים עפ"ד מרן הבי"י, ומרן זיע"א, וכל גדולי התורה ענקי הרוח הספרדיים.

וברכתי להרב המחבר שליט"א שיהי רצון וחפץ ה' בידו יצלח, להגדיל תורה ולהאדירה, ויזכה לברך על המוגמר באורך ימים ושנות חיים, בטוב ובנעימים.

בברכת התורה,

יצחק יוסף

הראשון לציון הרב הראשי לישראל
ונשיא בית הדין הרבני הגדול

תקציר

נושא החיבור, הלכות יחוד, מבואר בשו"ע אבן העזר סי' כב. יחוד הוא שער הכניסה הראשוני להגיע לאיסור ערוה החמורה ח"ו, והשומר על גדרי היחוד גורם לעצמו להיות בקדושת ישראל.

בקונטרס זה המחבר הביא את מקורות האיסור וכן מבאר מושגים בסיסיים בענין יחוד. ע"י כן יוכל הקורא לדעת את דין ההליכה לרופאים, פגישות עסקיות פרטיות, וכיצד מותר להכניס איש מקצוע לבית מבלי להיכשל בשום איסור כלל.

מבוא

על חומרת איסור יחוד וגודל החיוב להיזהר בו.

כתב הרמב"ם (הל' איסור"ב פכ"ב הלכות יח-כ) אין לך דבר בכל התורה כולה שהוא קשה לרוב העם לפרוש, אלא מן העריות והביאות האסורות וכו' ואמרו חכמים גזל ועריות נפשו של אדם מתאוה להן ומחמדתן וכו' לפיכך ראוי לו לאדם לכופף יצרו בדבר זה, ולהרגיל עצמו בקדושה יתירה ובמחשבה טהורה ובדעה נכונה כדי להינצל מהם. ויזהר מן היחוד, שהוא הגורם הגדול עכ"ל.

ועוד כתב המאירי (סוף קידושין) דאסור להתייחד עם הערוה מפני שהדבר מפתח ומבוא לגילוי ערוה עכ"ל.

וכן כתב החינוך (קפח) לפי שעניין זה קשה מאוד, ויצר הרע חזק בו, על כן צריך כל אדם להרבות בשמירה וכו'. עוד אמרו רז"ל במצוה זו, שאסור להתייחד עם כל העריות דבר תורה, בין זקנה בין ילדה, שהיחוד לגלות ערוה יגרום עכ"ל.¹

בעבר המציאות להיכנס לאיסור יחוד הייתה מאוד נדירה, מחמת שרוב הנשים היו בביתם ורוב המסחר היה מנוהל ע"י הגברים. אומנם כיום המסחר בין הגברים לנשים מתנהל בצורה כמעט שוה, וכן התקדמות הטכנולוגיה והרפואה, גרם שהמציאות ליחוד נמצא בשכיחות גבוהה. למרות זאת הידע בהלכות אלו רפוי מאוד. ולימדנו הגאון רבי ישראל מסלנט זצ"ל (אגרת המוסר) וז"ל הנשגב והעיקר בשימוש רפאות התורה לתחלואי היצר, הוא ללמוד בעוז ועיון עמוק היטב, דיני העבירה עצמה, ההלכה עם כל סעיפיה עכ"ל. ולא רק על הגברים מוטלת החובה לידע הלכות אלו אלא גם הנשים חייבות בידיעה בהלכות אלו כמו שכתב בשולחן ערוך הרב (הל' ת"ת פ"א סי"ד) ומכל מקום גם הנשים חייבות ללמוד הלכות הצריכות להן לידע אותן, כמו דיני נדה טבילה ומליחה ואיסור יחוד וכיוצא בהן עכ"ל.

אביא מעט מלשונות רבותינו הראשונים אשר מפיהם אנו חיים

1. וכ"כ הסמ"ג (לאוין קכו) וע"ע שו"ת הרשב"א (ח"א ס' תקפז) דמשמע דאיסור יחוד הוא משום איסור החמור דהרהור עבירה. וכ"כ המאירי (קידושין פא.) והגאון חיד"א בשות שער יוסף (סימן א) ועוד.

הרוצחים, הקצין התיירם והחזיר להם את כספם והולכים עד לאכסניה בעיר. בלילה בא הרב בעל 'הנתיבות' בחלום לביתו, ואמר לה: דעי, כי כאשר נתוודעתי מצרתכם עליתי אל מקום גבוה וביקשתי רחמים עליכם, ולא הועילו לי כל בקשותי, כיון שעברתם על איסור יחוד עם הערל. ועליתי למקום גבוה יותר, והתחננתי שיעמוד לי זכות התורה שהרבצתי בחיבורי 'נתיבות המשפט', והצלתי אתכן. ומעתה תהיו זהירים באיסור יחוד. כל זה סיפרה הבת לאנשי הקהילה בעיר והם כתבו זאת בפנקס לזכרון עולם.³

לכן סידרתי מעט מזער מושגים בסיסיים על מנת לעורר את לב המעיינים וכן כדי שלכל איש ואשה יהיה הרגש בעניין זה. פשוט הדבר

וכן פסק בשו"ע (אהע"ז סימן כב ס"א) וז"ל אסור להתיחד עם ערוה² מן העריות בין זקנה בין ילדה שדבר זה גורם לגלות ערוה וכו'.

וראיתי להביא מעשה נורא שאירע עם ביתו של הגאון בעל 'נתיבות המשפט'. כשנכדתו של הגאון זצ"ל עמדה להינשא, נסעו האם וביתה עם ערל אחד לאיזה עיר לקנות בגדים וצורכי חופה עבור הכלה. הערל שידע שיש עמהם כסף רב, הולכים לביתו בערמה, וקרא לחבריו ושדדו את כספם וקשרום בחבלים, והדליקו התנור על מנת להשליכם לאש לשורפם שלא ישאר מהן זכר. ובנתיים הניחו הכסף על השולחן והתדיינו ביניהם היאך לחלק הכסף, אדהכי והכי נפתחה הדלת ונכנס לבית קצין גרמני וברחו

2. ובשו"ע בסעיף ב כתב כשאירע מעשה אמנון ותמר גזר דוד ובית דינו על יחוד פנויה ואף על פי שאינה ערוה בכלל יחוד עריות היא עכ"ל.

ובעניין גזירת דוד הע"ה צ"ע האם הייתה על פנויה נדה או טהורה. הנה מסעיף א' השו"ע הביא את כל האסורים בייחוד מן התורה וביניהם ג"כ חתן שפירסה אשתו נדה. א"כ ונדה כבר אסורה מה חידש דוד הע"ה בגזירתו. אלא נראה שבזמן דהע"ה היו הרווקות טובלות לטהרתן, וכן מבואר בתשובות הריב"ש (סוף תשובה נו) וז"ל ונראה שנהגו בטבילה זו בדורות ראשונים משום טהרות כמו שהיו מטבילין את הקטנות כדאיתא בנדה לב. ועוד אפשר שטבילה בזמנה מצוה ואפ"כ כתב הרמב"ן ג"ל שבטלוה בדורות האחרונים דהויא חומרא הבאה לידי קולא שיבואו לידי מכשול להקל באיסורא דרבנן עכ"ל. א"כ מבואר שגזרת דוד הייתה על פנויה טהורה. וכ"כ ערוה"ש (אהע"ז כב סק"א) דפנויה נדה הוי בכלל יחוד כשאר עריות וגזרת דוד היא על קטנה שאין לה וסת עדיין. ולפי זה קשה על הט"ז (אהע"ז כב סק"א) דכתב דגזרת דוד היא על פנויה נדה. ועיין בדבר הלכה (סימן א ס"ג סק"ח) וצ"ע.

מ"מ בזמנינו פנויות שאינן טובלות לנדתן הרי הן בחזקת נדות מגיל שתיים עשרה ויום אחד (שו"ע קצ ס"ב, דבר הלכה סימן א ס"ט). לכן הן אסורות בייחוד מן התורה.

3. הובא בספר 'לב אליהו' (עמ' רנד אות קכד) לרבי אליהו לופיאן זצ"ל ושם מובא שהעיד ראב"ד אליסקע שקרא כן בפנקס הקהילה.

שבכל מקרה ומצב יש לשאול מורה
הוראה מובהק.

ובו יבוארו שלושה מקרים:

* האם מותר לאשה⁴ ללכת למטפל
רגשי⁵ באופן קבוע?

* האם מותר לאשה להכניס בעל
מקצוע לבית ובאיזה אופן?

* באיזה אופן מותר לעלות על
טרמפים, הזמנים והמקומות השונים?

4. והוא הדין האיש למטפלת רגשית.

5. במסגרת מאמר זה לא נגעתי בעניין הליכת נשים לרופא כיון שנושא זה ידוע יחסית לרוב הציבור ואינו נוגע ישירות לנושא זה. ועוד דכבר הזהירו על כך גדולי הדור, מ"מ אביא מקצת מדבריהם ע"מ לחזק הדבר. וז"ל שו"ת משנה הלכות (ח"ז סימן רלב) וכמה פעמים הוא בכלל אביזריהו דגילוי עריות שהוא בכלל יהרג ואל יעבור, ובפרט רופאי זמנינו שרובם מושחתים בטבעם וכו' ועוד כתב מרן היבי"א בטהרת הבית (ח"ב עמ' רכב) דוקא במקום כאב וחולי, ובמקום שאין שם אשה הבקיאא בדבר ובלית ברירה התירו לאשה החולה הסובלת ממכאובים להיבדק אצל רופא מומחה. לפיכך נשים שהן בהריון ההולכות להיבדק מידי פעם בפעם בתקופת הריוןן אצל רופא גבר להיכח בהתפתחות העובר מנהג מכוער הוא ואין רוח חכמים נוחה מהן עכ"ל. וע"ע בשו"ת מנחת יצחק (ח"ז סימן עג).

הגורם ליחוד

סוג האנשים :

אופני היחוד האסורים והמותרים לבני ספרד ולבני אשכנז

תנן בקידושין פ: לא יתייחד אדם עם שתי נשים אבל אשה אחת מתייחדת עם שני גברים ע"כ. פרש"י ע"ש שתי נשים מפני שדעתן קלה ושתייהן נוחות להתפתות ולא תירא זו מחברתה שאף היא תעשה כמותה. ע"ש שני אנשים שהאחד בוש מחבירו ע"כ.

ובגמרא אמר רב יהודה אמר רב לא שנו אלא בכשרים אבל בפרוצים אפילו בי עשרה נמי לא. רב ורב יהודה הוו קאזלי באורחא,⁶ הוה קאזלא ההיא איתתא קמייהו א"ל רב לרב יהודה דל כרעיך מקמי גהנם, אמר ליה והאמר הוא דאמר בכשרים שפיר דמי, אמר

ליה מי יימר בכשרים כגון אנא ואת, אלא בכשרים כגון רב חנינא בר פפי וחבריו.⁷

הנה לעניין דאסור לשתי נשים⁸ להתייחד עם גבר אחד הסכימו הפוסקים כרישא דמשנה, אומנם נחלקו הפוסקים גבי הסיפא האם שרי לאשה אחת להתייחד עם כמה גברים, מחמת המעשה עם רב ורב יהודה.

הרמב"ם פסק (הל' איסור"ב פכ"ב ה"ח) לא תתייחד אשה עם אנשים הרבה עכ"ל. וסבר דרב אסר מדינא.⁹ מאידך הטור (סימן כב) פסק כהרא"ש שאשה אחת מותרת להתייחד עם שני

6. הלכו בדרך שלא היו שם עוברים ושבים כלל מלבדם ומאותה האישה וע"י כן נכנסו לאיסור ייחוד כמבואר בהקדמה.

7. בקידושין לט: רב חנינא בר פפי תבעתיה ההיא מטרוניתא אמר מלתא ומלי נפשיה שיחנא וכיבא עבדא היא מילתא ואיחסי ערק טשא בההוא בני דכי הוו עיילין בתרין אפילו ביממא הוו מיתזקי למחר אמרו ליה רבנן מאן נטרך וכי ועוד שם ר' צדוק תבעתיה ההיא מטרוניתא אמר לה חלש ליבאי ולא מצינא איכא מידי למיכל אמרה ליה איכא דבר טמא אמר לה מאי נפקא מינה דעביד הא אכול הא שגרת תנורא קא מנחא ליה סליק יתיב בגויה אמרה ליה מאי האי אמר לה דעביד הא נפיל בהא וע"ע שם ובפירוש רש"י.

8. אומנם גבר אחד עם שלושה נשים התירו. מחמת דדווקא שניים אינן בושות אך שלושה כן (רשב"א). ועוד ביש נשים הרבה אי אפשר שלא תגלה אחת מהן על חברותיה לכן הן מיוחדות (רא"ש).

9. נחלקו האחרונים בדעת הרמב"ם. דעת המשנה למלך (פ"א מהלכות סוטה ה"ג) דלא אסר הרמב"ם מדינא אלא כוונתו דראוי להחמיר. והחיד"א (שער יוסף סימן ד) הביא דמדבריה הרב המגיד והב"י מבואר דהרמב"ם מדינא קאמר. וכן פסק בשבט הלוי (ח"ה סימן רב, א) דהעיקר בזה כדעת

אנשים כשרים¹⁰ ומעשה דרב הוי מילי המקום:

דחסידותא ומעיקר הדין שרי.

השו"ע (ס"ה) פסק כהרמב"ם,¹¹ להם היחוד מן התורה. היינו, שאסורים לשהות לבדם במקום שאין מצויים שם אנשים, באופן שאין אנשים עשויים להכנס לשם לפתע. כגון בבית סגור, בשדה, במדבר, בחוף ים, אם הדרך במקום שאין שם עוברים ושבים בפילו בכשרים.¹³ בשיעור זמן של יחוד שיתבאר לקמן.

הסוברים דהרמב"ם מעיקר הדין קאמר ולא רק ממידת חסידות, וכן מוכח מהגר"א. אומנם המנחת איש הביא בשם העצי ארזים דכל הפוסקים סוברים כהר"ן והרא"ש דמעשה דרב ורב יהודה הוי ממידת חסידות, ודעת הרמב"ם יחידאה היא. והרי ידועים דברי מהרי"ק (שורש צד) שהובא ברמ"א בחו"מ סימן כה ס"ב דכתב דאם נמצא לפעמים תשובת גאון ולא עלה זכרונו על ספר ונמצאו אחרים חולקים עליו אין צריכים לפסוק כדברי האחרונים שאפשר שלא ידעו דברי הגאון, ואי הוו שמיע להו הוי הדרי בהו עכ"ל. ואולי לכן הקל הבא"ח בעוד יוסף חי (שנה ראשונה שופטים אות ח) להתיר לשלושה שומרים ללכת עם אשה בשדה ושניים עם אשה בעיר. ולמרות שדרכו של הרב להחמיר כאן הקל ואולי סבר כן מחמת שרוב הראשונים סוברים כהר"ן. וצ"ע.

10. וכוונת הרא"ש כשרים בצורה רגילה ולא חסידים. ובגדר אנשים כשרים ופרוצים כתבו החכמת אדם (כלל קכו ס' ה) ושבת הלוי (ח"ה סימן רב) דכל יהודי השומר תורה ומצוות ואינו חשוד לעבור על דבר עבירה, נחשב כאדם כשר. ואלו המוחזקים בפריצות וכן אלו שעוברים על איסורי קירבה לעריות או מזלזלים לראות דברי תועבה הם בגדר פרוצים. וצ"ע בגדרם של הפרוצים האם נאמר שיש להקל בדינם מחמת שהתרגלו בדבר עפ"י הב"ש באהע"ז סימן סב ס"ק ט.

11. ואין לבני ספרד להקל בזה כהרמ"א. וידועים דברי הגאון חיד"א (עין זוכר מערכה א אות עב) שכל ספרדי העושה מעשה להקל כדברי הרמ"א נגד הוראת מרן, צריך כפרה וצריך להתודות על כך ביוה"כ.

12. ולעניין ההבדל בין העיר לשדה למרות שהתיר הרמ"א אשה אחת עם שני גברים, ביאר הב"ש ס"ק ט דהחשש הוא דאם תלך עם שניים ויצטרך אחד לנקביו יוצר מצב שבו היא תשאר לבד עם חברו ויעברו על איסור ייחוד (ויתבאר לקמן דזמן איסור יחוד הוא מועט מאוד). ורי"ו כתב דדווקא כאשר הולכים לשומרה אז כאשר ילך האחד לנקביו ישאר חברו בע"כ על מנת לשומרה (דזהו תפקידו), אך בסתם ברגע שהאחד יצטרך לנקביו ילך חברו עימו על מנת לא להכשל, דבכשרים עסקינן.

13. ורוב הפוסקים נקטו כדעת הרמב"ם דבעינן שלושה, וכ"כ הב"ש (ס' כב ס"ק ח) ועצי ארזים (שם) ויד אהרן הגב"י אות א, ארץ צבי (סימן כב ס"ק ט) אפי' זוטרי (ס"ק יא) בית משה (ס"ק ד) החיד"א בשער יוסף (סימן ב) בא"ח (שופטים אות ז) נתיבות שלום (נתיב ט ט"ז, נתיב יב ס"ק יז) בפרישה (ס"ק ט) ועוד. וכ"כ לדינא בשו"ת אגרי"מ (ח"ד אהע"ז ס' סה אות טו) וטהרת ישראל (אות ז) וערוך השולחן (סימן כב ס"ק ז) ובשו"ת חיי הלוי (ס' עח אות טו) ועוד. [הערת הרב הגאון יוסף נהוראי

שיעור הזמן:

האם חששו חז"ל שיכנסו לאיסור

יחוד במזיד:

נחלקו בכך הפוסקים. כתב מהרש"ל (בהגהותיו לטור)¹⁴ וז"ל ונראה דלא שרי בקטנה אלא לגבי יחוד בעיר, אבל יחוד בדרך לא שרי אלא בשלושה או שני אנשים עם קטנה זו, דשמא תלך עמו למקום צנוע ותזנה עימו עכ"ל. מבואר מדבריו שיש חשש שיכנסו ליחוד במזיד. מאידך הט"ז (אהע"ז כב סק"ט) דחה את דבריו וכתב וז"ל ואני אומר חס למרייהו לומר על בנות ישראל כזאת. דכל הזהירות בזה אינה אלא משום שמא יפתה האשה, וכשיש שמירה יבוש עצמו בפני השמירה, וכן היא לא תתרצה, אבל לא חישנין שתלך עימו למקום צנוע, דא"כ בכל בת ישראל תחוש לכך, אלא פשיטא שאין בנות ישראל נחשדות על זנות אלא שעשו הרחקה ביחוד שהיצה"ר מסית אז ביותר במקום שאין בושה מבני אדם אחר. ודיין לבנות אברהם אבינו ללמד זכות עליהן עכ"ל. רואים דחששו חז"ל לאסור היחוד אך ורק במציאות

הנה בגמרא לא התבאר שיעור זמן יחוד, אומנם הפוסקים ביארו שזהו זמן שיכול היצר להתגבר לכדי עבירה.¹⁴ ומצינו זאת בשיעור סתירה אצל סוטה. דאיתא בסוטה ד. רבי עקיבא אומר כדי לצלות ביצה ולגומעה ע"כ. וכן פסקו הרמב"ם (פ"א מהלכות סוטה ה"ב) והשו"ע (אהע"ז קעח ס"ד). והדבר הלכה ביאר בשם האחרונים דשיעור זמן זה הוי כשלושים וחמש שניות, ובשו"ת להורות נתן (אהע"ז ס' נח) כתב שניסה עניין הביצה והעלה דהוי שלוש דקות. אומנם התוס' בסוטה (ד. ד"ה כמה שיעור סתירה) כתבו בשם הירושלמי דכל הני שיעורין אזלי אחר התרת הסינר. וערוה"ש פסקו לדינא. וביאר המנחת יצחק (ח"ד סס"י צד) דהוי שיעור של חמש דקות. והאגר"מ (ח"ד ס' כה כב) כתב דהכל תלוי לפי האיש האשה, המקום, העונה (דבחורף לבושים יותר בגדים), רמת ההיכרות ביניהם וכו'. מ"מ האיסור חל מיד ברגע הראשון.¹⁵

14. ולדעת הרשב"א והמאירי הכל תליא באיסור הרהור, ולכן אף בפחות מזמן זה יש איסור. וכ"כ פוסקים רבים דלדינא תליא באיסור הרהור, וכ"כ הגאון חיד"א בשער יוסף (סימן א) והגר"ח פלאגי בשו"ת תנופה לחיים (דף רצג ע"ד) והמלבי"ם (ארץ חיים סימן עה ס"ק ב) ועוד.

15. וכ"כ הגרש"ז אויערבאך וצ"ל בשו"ת מנחת שלמה חלק א (ס' צא אות כב).

16. הו"ד בב"ח שם ס"י וכן בב"ש ס"ק טו ובח"מ ס"ק יד.

שבאותו רגע אין צד של מירתת ובושה שרק מהכביש אפשר לראותם האם שרי
 מבני אדם, אך לא חששו שיכניסו את ליה לעבוד שם. והשיב דאם העצים
 עצמם למקום סתר. ולכן לא גזרו על נמוכים מגובה קומתם שרי אך אם הם
 מציאות שיכולה להתרחש אלא דנו רק גבוהים מהם אסור. חזינן דלא חיישינן
 על המצב הנתון.^{17 18} שיתכופפו שניהם ויגרמו לכך שלא
 ובדבר הלכה (עמוד שכא) נשאל יוכלו לראותם, אלא דנו על המצב
 מאחד שעובד במטע עם אשה במקום הנתון. וכהט"ז.¹⁹

17. וצ"ע אם זה דווקא באנשים כשרים, אך בפרוצים חיישינן גם לדברים שיכולים להתרחש או לא.
18. דעת הרבה פוסקים אינה כן, אלא אפילו כשיש יחוד שעכשיו לא יוכל להביא לג"ע אלא לאחר זמן, מ"מ אסור הוא. וכ"כ בשארית יעקב (קידושין סימן ד אות ב), וכ"כ לדינא בשו"ת בצל החכמה (ח"ב סימן ע) ובשו"ת להורות נתן (ח"א סימן נז). וכ"כ להדיא בשו"ת חקרי לב (חיו"ד סימן יח). ובתשובה כת"י הארכתי שכן דעת הרמב"ם, המאירי ומרן השו"ע, שאפילו היכא שהחשש לאיסור ג"ע יהיה לאחר זמן ולא עכשיו, אסור. ובטעם הדבר כתבנו שעתה אינו יכול לבוא לג"ע תו לא תקיף יצריה, אבל לעולם בתקיף יצריה תלי רחמנא. ונפק"מ ליחוד באינטרנט דאע"פ שעכשיו לא יכול לבוא לג"ע, מ"מ כיון שלאחר זמן יכול להגיע, וגם תקיף יצריה מטעם איסור ההורו (דלפי דעת הרשב"א (הובא לעיל) הוא טעם יחוד) משו"ה אסור. [הערת הרב הגאון יוסף נהוראי אוחנה שליט"א]
19. מ"מ כתב הרדב"ז (ח"ג ס' תפא) אודות הנשים העושות מלאכת רקמה בבית הישמעלים דאע"פ דליכא משום יחוד דהוי אנשים הרבה עם הרבה נשים ופתח פתוח לרשות הרבים ובעליהן בעיר, וכן הני בעבירותי' טרידי, וגם הישמעאלים לא יתגורו בהנשים העובדות משום שזקוקים למלאכתן בכל שעה, מ"מ יש במעשה זה פריצות גדול לא ישוער, וכבר עשו הסכמות מידי הנגידים על זה, ומקצת הנשים נמנעו, ומקצתן לא יכלו לעמוד כי הן עניות מאוד וכו', ומה שיכלנו לתקן הוא שלא ישבו על שולחן אחד לעשות מלאכת הרקמה אנשים ונשים, אלא שהאנשים לעצמן ונשים לעצמן, ועוד שלא תלכנה אלא הנשים הזקנות מארבעים שנה ומעלה עכ"ל. ודי למבין.

התרים והגבלות:

גדרי פתח פתוח

מבחוץ מותר ואין זה נחשב ליחוד כלל. ועל פי יסוד זה אסר רעק"א (הו"ד בפת"ש ס"ק ח) פתח סתום אפילו שאינו נעול והוא פונה לרה"ר דזה אינו מועיל כל עוד אין דרך להיכנס לתוך פתח זה באקראי לאנשים זרים. והאידנא שאין דרך²⁰ של שכנים או מכרים להיכנס לבית השני ללא התראה וקבלת רשות כניסה, אין התר לשהות בבית זה כלל עם האסורים ביחוד.

ועוד כתב הבה"ט סק"ט בשם כנה"ג דמה שמועיל הפתח פתוח לרה"ר הוי דווקא ביום ובחצי שעה מהלילה.²¹ ולכן בכל המקומות המוצנעים למרות שהם פתוחים לרה"ר כגון חורבה או בתים במושבים אשר אין שם עוברים ושבים אין התר זה של פתח פתוח.

איתא בקידושין פא. אמר רב יוסף פתח פתוח לרשות הרבים אין חוששין משום יחוד ע"כ. וכן פסקו הטור והשו"ע (אהע"ז כב ס"ט) בית שפתחו לרשות הרבים אין חשש להתייחד שם עם הערוה עכ"ל.

וכתב החיד"א בשער יוסף (סע' ד) דטעם ההיתר להתייחד בבית שפתחו פתוח לרה"ר הוא משום דמסתפי שמא יעברו שלושה אנשים ושלוש נשים כאחת (או בעל ואשתו) דודאי לא יזנו ויגלו סודם. ולכן כל יסוד ההיתר בפתח פתוח הוא שהמתייחדים יראים שאחרים יראו אותם ולא עצם פתיחת הדלת לרה"ר. ולכן במקום שאינם יראים שבני אדם יכנסו לשם אסור להתייחד אפילו כשהפתח פתוח לגמרי. אך אם הם במקום שאפשר לראותם

20. אומנם ודאי שישנם מקומות שמאוד פתוחים חברתית שנכנסים השכנים ללא התראה ורשות. ואה"נ דבמקומות אלו יש התר ליחוד בפתח סתום שאינו נעול.

21. והכל לפי העניין, דיש מקומות שהם הומי אדם עד השעות המאוחרות של הלילה, ושם ההיתר הוא עד שעות אלו. והפת"ש (סק"ט) הביא בשם התוס' (שבת יג: ד"ה מטה) דפלטי בן ליש בפתח פתוח לרשות הרבים היה עם מיכל בת שאול, שאין בו משום יחוד, צ"ל דהיה במקום דשכיחי עוברים ושבים יום ולילה לא ישובתו. ועיין בבא"ח (ש"ר פ' ואתחנן) דפלטי בן ליש התגלגל במתא בן חרש, (דאומנם משום יחוד לא עבר מ"מ) כיון שנכשל שזן את עיניו מאישה שאינה שלו בעל כורחו שלא ברצונו.

האם פתיחה מועטת של פתח הבית מועילה להיחשב כפתח פתוח

הנה מצאנו בכך מחלוקת, דעת הגהות הרד"ל (קידושין פא.) והבית מאיר (הו"ד בשו"ת רעק"א ס' ק) דווקא כאשר ישנה היכי תמצי של ראייה ממשית לרה"ר לבית רק אז המתייחדים לא יתנו דעתם לזנות. מאידך דעת הבניין ציון (ס' קלח) ומהרש"ם (ח"ב ס' עו) דעצם זה שהפתח פתוח אף מעט, גורם לפחד מצד המתייחדים שמא יכנסו אנשים לתוך הבית.²²

אחרים ללא מתן רשות אלא הבתים גם בנויים חדרים חדרים ואף אם פתח הבית פתוח לרה"ר ממש, אין הדבר מועיל בגוונא שנכנסים לתוך החדר הפנימי. וזה מחמת שני טעמים, האחד אין ראייה של בני רה"ר למקום היחוד. שנית אין דרך של בני אדם להיכנס לחדרים פנימיים גם כאשר הפתח פתוח לרה"ר.²³ מה שגורם שאין צד של מירתת כלל.

מ"מ היום המציאות חמורה יותר. דלא רק שאין דרך להיכנס לבתי אנשים

22. ע"ע בדבר הלכה סימן ג ס"ט

23. כך השיב לי הגאון הרב ברוך שרגא שליט"א.

ביאור גדר בעלה בעיר

איתא בקידושין פא. אמר רבא בעלה בעיר אין חוששין משום יחוד וכו' רב ביבי אקלע לבי רב יוסף בתר דכרך ריפתא אמר להו שקולי דרגא מתותי ביבי והא אמר רבא בעלה בעיר אין חוששין משום יחוד, שאני רב ביבי דשושבינתיא הואי וגייסא ביה ע"כ.²⁴ מבואר מהגמרא שכאשר בעלה בעיר מותר היחוד ובלבד שלא יהיה לב המתיוחדים גייסי אהדדי.²⁵ מ"מ צריך ביאור מדוע כאשר בעלה בעיר יש התר ליחוד גמור.

מצינו מחלוקת ראשונים בדבר. רש"י²⁶ (ד"ה 'בעלה בעיר') פירש דמסתפי מבעלה השתא אתי ע"כ. דהיינו דהאשה חוששת שמא יגיע בעלה ולכן יש לה פחד לעבור עבירה. והרמב"ם (פרק כב מהלכות איסורי הי"ב)

כתב אשת איש שהיה בעלה בעיר אינה חוששת ליחוד שאימת בעלה עליה ע"כ. ונראה דנחלקו האם דווקא בגוונא שיש מציאות של 'השתא אתי' יש התר יחוד כיון דמירתת או אף בלא זאת עצם מציאותו בעיר גורמת למירתת. למעשה הטור והשו"ע פסקו כהרמב"ם. וביארו החיד"א (שירי ברכה אהע"ז כב) והחזו"א (דבר הלכה סס"ז) דכאשר בעלה בעיר יש לה אימה טבעית מבעלה אפילו שהיא בטוחה שאינו יבוא.

אומנם כתב הגר"ח פלאג'י (שו"ת נשמת כל חי ח"ב ס' א) שאין כאן מחלוקת כלל, דאימת בעלה היינו השתא אתי. ועוד כתב הרב וז"ל הן אמת דבש"ס הכי איתמר מילתא פסיקתא 'בעלה בעיר אין חוששין משום יחוד', אבל דבר זה לא חוקה ולא גזרה בלי טעם הוא,

24. ביאור: לאחר שאכלו לחם בעליית הבית וירדו רב יוסף ואשתו לבית 'אמר להו' רב יוסף לאנשי הבית 'שקולו דרגא' קחו הסולם שעומד תחת רב ביבי בין העליה לבית, כדי שרב ביבי ישאר בעליה ולא יבוא להתיחד עם אשתו של רב יוסף. ומדוע רב יוסף חשש לכך, כיון שאשתו הייתה מכירה את רב ביבי ובעלת ברית לו, לכן חשש רב יוסף שמכיון שליבה גם בו ורגילה עימו יכולים הם לבוא לידי עבירה. ובהמשך הדברים יבואר דין ליבו גם בה.

25. וישנם כמה ראשונים הסוברים דאין התר בעלה בעיר כלל, ועיים בתוס' בעלה בעיר דדעת רש"י דלעולם יש איסור יחוד גם בבעלה בעיר, וכ"כ הרא"ש בתוספותיו שם, ורבינו פרץ, והב"ח. ועוד בדעת רש"י עיין מרומי שדה (קידושין שם) ובשו"ת יהודה עייאש (חלק אהע"ז ס' עח). [הערות

הרב הגאון יוסף נהוראי אוחנה שליט"א]

26. עוד סבר רש"י דאין חוששין משום ייחוד להלקות, דהיינו מלקות ליתא אך איסורא איכא. אך התוס' ס"ל דברגע שבעלה בעיר אין איסור כלל ושרי הייחוד. וכן ס"ל לרמב"ם. והב"ח כתב דלכתחילה יש לחוש לשיטת רש"י. אומנם הבינת אדם כתב דיש לחוש לשיטת רש"י דווקא בייחוד מדאורייתא אך בייחוד מדרבנן אין להחמיר כלל.

שמעצם הידיעה שבעלה בעיר פוחדת שמא יראנה. מ"מ בשבט הלוי (ח"ה ס' רג אות א, ג) פסק דבעיירות גדולות עכ"פ היכא שהבעל במרחקים אין להקל. ולקמן יתבאר שדברי הפוסקים נטו יותר לדברי הגר"ח פלאג'י.

דהא טעמו בצידו דהוא משום אימת הבעל, ולפי זה היכי דאזלה לה אימה זו מאיזה צד ואופן שבעולם, אסרינן להו משום יחוד. אלא שהציץ אליעזר (ח"ו סימן מו פ"ה) דחאו שאין במה שכתב כדי לדחות דברי הרב חיד"א שכל שבעלה בעיר יש לה אימה ממנו וזו תכונה נפשית שמקוננת בלב האשה

האם בעלה בעיר מתיר יחוד במקום שאינו יודע היכן אשתו וכן בגוונא שנתן לה רשות להתייחד

שייך אימת בעלה עכ"ל. והטעם כיון שיודעת שגם אם יבוא בעלה וימצא הדלת סגורה לא יבוא לחקור אותה לפשר הדבר כיון דברשות הלכה א"כ אין כאן צד של מירתת.

וכאשר הציצו מקרה לפני הגריש"א זצ"ל הורה הרב דכאשר נתן לה הבעל רשות אסורים ביחוד כאשר הדלת סגורה. ואם אינו יודע היכן היא השיב הרב דהיחוד אסור כיון דאינה יראה מבעלה.²⁷

כתב הפת"ש (סימן כב ס"ק ז) בשם ספר בינת אדם (שער הנשים ס' כז) דנ"ל דדווקא בביתה אין בה משום יחוד אבל אם הולכת לבית אחר אע"פ שבעלה בעיר יש בה משום יחוד דבזה לא שייך ד'מסתפי בעלה השתא אתי' כיון שאינו יודע היכן היא.²⁷ ואף ביודע היכן היא, מ"מ אם נתן לה הבעל רשות ללכת לבית פלוני ודאי חיישינן, וכ"ש כשנתן לה רשות לדבר דבר סתר עם פלוני ולהסגיר הדלת דאסור, דבזה לא

27. גם דין זה תלוי במחלוקת האם הרמב"ם מתיר הייחוד בכל אופן כאשר בעלה בעיר, כיון שיש לאשה אימה טבעית או דאין זו חוקה והכל לפי העניין כדעת הגר"ח פלאג'י.

28. מנחת איש עמ' קמב, קמה.

הגדרת 'ליבו גס בה' הגורם לאסור יחוד גם כאשר בעלה בעיר

הלכה (ס' ז) דאם עוזרים ומטיבים זה לזה בעת שצריכים לכך מחמת קרבתם חשיב ליבו גס בה ואסורים ביחוד. וביאר האגר"מ (אהע"ז ח"ד ס' סה) דרעות וידידות זהו טעם שמתאוה לו ביותר. ולכן זה חמור יותר מאיש פרוץ דשרי להתייחד עימו כאשר בעלה בעיר, כיון שאין לה תאוה אליו יותר משאר אנשים משא"כ באיש שליבו גס בה. והבינת אדם (כלל קכו אות יז) נתן טעם נוסף בזה, דבסתם איש זר יראה האשה שבעלה יחשוד אותה ויחקור אחריה, לכן לא תזנה. אך באיש שליבו גס בה לא יחוש הבעל אם ימצא אותם מתייחדים ולא יחקור, לכן אינה יראה ממנו ומזנה.

כבר הובא לעיל המעשה עם רב ביבי בקידושין פא. ובסיומו נכתב והא אמר רבא בעלה בעיר אין חוששין משום יחוד, שאני רב ביבי דשושביניתה הואי וגייסא ביה ע"כ. ופרש"י בעלת ברית לו עכ"ל.

כתב הרמב"ם (הלכות איסור"ב פכ"ב הי"ב) ואם זה ליבו גס בה כגון שגדלה עימו או שהיא קרובתו לא יתייחד עימה אע"פ שבעלה בעיר עכ"ל. וכן פסק השו"ע. וכתב עוד החיד"א (שער יוסף ס' ג) דכל דמקרבא דעתייהו ומרחמי אהדידי מיקרי ליבו גס בה הלא"ה לא. ובגדר שיעור הידידות כתב הדבר

מסקנת הדברים :

צריך להיזהר מיחוד עם קרובי משפחה או ידידים ושכנים אשר דעתם קרובה מאוד.³²

ביקור של איש מקצוע אשר מתבצע בחדרי הבית הפנימיים, אין היתר להתייחד אף אם הפתח פתוח לגמרי.³³ אומנם אם הביקור מתבצע במקום שאפשר לראותם מפתח הבית הדבר מותר.

נסיעות בלילות במקומות שהתאורה לא חזקה דיה הגורמת לראות את הנמצאים ברכב או במקומות שאין רכבים נוסעים בשיעור זמן יחוד, אסורה.³⁴

ביקור במרפאה²⁹ או במקום שאין רשות לאחרים להיכנס³⁰ ללא מתן רשות יש לאסור מן הדין, כל שאין המתייחדים נראים לעיני העוברים ושבים. ועוד צריך להיזהר ביותר מרופאים או מטפלים אישיים אשר מגיעים לפתיחות רגשית גבוהה הגורמת לקירבה יתירה³¹ וגורמים דליכם גייסי אהדדי. ועוד כיון שבדר"כ הטיפולים נעשים בקליניקה פרטית שהבעל נותן רשות לאשתו להפגש שם, וכבר התבאר עפ"י הפת"ש שהדבר אסור אף אם בעלה בעיר. וכן

29. התבאר שבכהאי גוונא אין התר בעלה בעיר. פת"ש אהע"ז כב סק"ז.

30. הכל לפי העניין, שיש מקומות שיש איסור לצוות הרפואי והמשדרי להיכנס לחדר הרופא, ולמרות זאת הם נכנסים ללא רשות.

31. וכאן המקום להוסיף את דברי ה'פסקי רפואה' (פ"ט הערה ט) בעניין הליכת גבר לפסיכולוגית וז"ל יש כאן כמה איסורים שלענ"ד הם אבזריהו גמורים בלי ספק. הראשון, הנאה מהדיבור עם האשה, שזהו איסור מן התורה, ואמר (סנהדרין עה.) ימות ואל תדבר עימו וכו'. ורוב הפסיכולוגיות הללו הינם נשואות, והרי זה בכלל יורג ואל יעבור. גם, שמחובתו להסתכל עליה במשך כל השיחה, אחרת לא תוכל לסייעו לצאת מחוליו ולהבין את מיתרי נפשו החבויים, וההסתכלות על האשה אסורה מן התורה, ואין בזה שום קולא (ראה בעין במשפט פ"א ה"א, ושם ה"א, ופ"ג הלכה ו), וכל שכן אם אינה לבושה כפי ההלכה, שאפילו ראייה בעלמא אסורה בה עכ"ל. וה"ה בפסיכולוג המטפל באשה.

32. מלבד זאת, פעמים הו"ל דין שימוש איש לאשה (יו"ד סימן שלה ס"י).

33. ויש מתירים אם בעלה בעיר כמבואר לעיל.

34. וכן בימים גשומים אף אם הכביש מואר אי אפשר לראות דבר דרך שמשות הרכב. ובמיוחד בכבישים דו סטריים ששם תאורות הרכבים מסנוורת ואי אפשר לראות כלל את היושבים ברכב. (וכל זה בגוונא שיש רכבים שעוברים ושבים ואין חשש מחמת עניין זה).

לוח ראשי קיצורים וראשי תיבות

מאת הלל בקיש הי"ו - יו"ר מכון ר' ישעיה

פתיחת ר"ת והגדרות

קיצורים ור"ת

א

א' ; אחד שם האות :	
אבן העזר - החלק בספרי	אהע"ז ; באהע"ז
ארבעה טורים ושולחן ערוך	
אורח חיים - החלק הראשון	
בספרי ארבעה טורים ושולחן ערוך	א"ח
אם כך	א"כ
אם כן	א"כ
אף כי	א"כ
אבן העזר	אהע"ז
אף על פי	אע"פ ; ואע"פ
אר"י הקדוש רבי יצחק לוריא (1534-1572)	אר"י ; האר"י

ב

באורח חיים	באו"ח
בן איש חי	בא"ח
בית חדש (מפרש על הטור)	ב"ח ; הב"ח
רבי יואל סירקיש (1561-1640)	
בחושן משפט	בחו"מ
בית יוסף	ב"י
בשולחן ערוך	בשו"ע
בשאלות ותשובות	בשו"ת

ג

גם כן	ג"כ
גילוי עריות	ג"ע
מוילנה אליהו בן שלמה זלמן רבי (1720-1797)	גרי"א ; הגר"א

ד

דיבור המתחיל	ד"ה
דוד המלך עליו השלום	דהע"ה

ה

הבית שמואל	הב"ש
הגהות בית יוסף	הגב"י
הגאון רבי חיים	הגר"ח
הטורי זהב	הט"ז
הלכות; הלכה	ה'ל'
מורנו הרב רבי יוסף קולון (1420-1480)	המהרי"ק
המלך עליו השלום	הע"ה
הובא לדפוס ; הוצאה לאור ; הוציא לאור	הו"ל
התוספות ; התוספתא	התוס'
היביע אומר	היבי"א
הפתחי תשובה	הפת"ש
הרב אשר בן יחיאל (1250-1327)	הרא"ש
הרבי דוד בן זימרא	הרדב"ז
הרבי דוד לוריא	הרד"ל
רבי יצחק בר שש"ת (1326-1408)	הריב"ש
רבי משה בן ישראל איסרליש (1530-1572)	הרמ"א
רבי משה בן מימון (1138-1204)	הרמב"ם
השולחן ערוך	השו"ע

ו

ואף על פי כן	ואעפ"כ
ובשאלות ותשובות	ובשו"ת
וזה לשונו/לשונם	וז"ל
וכהטורי זהב	וכהט"ז
וכולי	וכו'
וכל כך ; וכמו כן ; וכן כתב	וכ"כ
ועיין עוד	וע"ע

ז

זכרוננו לברכה	ז"ל
זכר צדיק לברכה	זצ"ל

ח

חלק (לדוגמא ח"ב = חלק ב')	ח"
חלק ו' חס ושלוש	ח"ו
חיים יוסף דוד אזולאי	חיד"א

ט

טורי זהב	ט"ז ; הט"ז
פירוש על השולחן ערוך	
מאת רבי דוד הלוי סגל – (1586 – 1667)	

י

יביע אומר	יבי"א
יושב ראש	יו"ר

כ

וכל שכן	כ"ש ; וכ"ש
וקָמָה שנאמר	כ"ש ; וכ"ש
וכמו שנאמר ; וכמו שכתוב	
כתרגום יונתן כתב יד ;	כת"י

ל

לגיילוי עריות	לגי"ע
לרשות הרבים	לרה"ר

מ

מהגאון רבי אליהו מוילנא	מהגר"א
מורנו הרב רבי יוסף קולון (1420-1480)	מהרי"ק
רבי שלום מרדכי הכהן שבדרון (1835-1911)	מהרש"ם
מכל מקום	מ"מ

נ

נראָה לי/לומר	נ"ל
---------------	-----

ס

סימן	סי'
סעיף ט'	ס"ט
סימן ל	ס"ל
סעיף קטן	ס"ק
סעיף קטן ז'	סק"ז

ע

עמוד(ים)	ע'
עיין	ע'
על ידי	ע"י ; וע"י
עד כאן	ע"כ
עד כאן לשונו	עכ"ל
עמוד(ים)	עמ'
עיין עוד	ע"ע ; וע"ע
על פי	עפ"י

ספר ערוך השולחן נתחבר על ידי	ערוה"ש
הרב יחיאל מיכל הלוי אפשטיין	
(1829 - 1908)	
רבי עקיבא אֵיגֶר (1761-1837)	עק"א ; רעק"א

פ

פסוק ו ; פרק ו ; פרשה ו	פ"ו
פרוש רש"י	פרש"י
פתחי תשובה	פת"ש

צ

צריך עיון	צ"ע
-----------	-----

ר

רב, רבי	ר'
רבי אברהם בן דוד	ראב"ד ; הראב"ד
רבי אשר בן יחיאל	רא"ש
(1250-1327)	
רבותנו זכורנס לברכה	רז"ל
רבי משה בן ישראל איסרליש	רמ"א ; הרמ"א
(1530-1572)	
רבי משה בן מימון (1138-1204)	רמב"ם ; הרמב"ם
רבי עקיבא אֵיגֶר (1761-1837)	רעק"א
רבי שלמה בן אברהם אבן אדרת	רשב"א
(1235-1310)	
רבי שלמה בן רבי יצחק- (1080	רש"י
1160)	

ש

שולחן ערוך, והוא סיכום הבית	שו"ע
יוסף ומסקנות ההלכה, מאת	
רבי יוסף קארו	
שאלות ותשובות	שו"ת
שיחיה לאורך ימים טובים אמן	שליט"א

שיזכה לאורך ימים טובים אמן
שלעניות דעתי ; שלעניות דעתי

שלעני"ד

ת

תוספות ; תוספתא

תוס'

יוצא לאור לזיכוי הרבים ע"י הוצאת בקיש
מכון הדיין ר' ישעיה בקיש זצ"ל

האוסף דרך-מצותיך

עורך אחראי: ר' אליהו בקיש הי"ד

בעברית		
בקרוב	רעים אהובים - חידושים וביאורים בעניני חופה קידושין ועדות אבן העזר חו"מ Sur le mariage et la cacheroute des témoins (Hébreu)	רחמים מושיאב (תשע"ט / 2018)
40 עמ'	גדרי יחוד - חידושים וביאורים בעניני יחוד אבן העזר סימן כ"ב Sur le sujet du yi'houd / isolement (Hébreu)	רחמים מושיאב (תשע"ח / 2018)
176 עמ'	בן בא לנו בענין מצות ברית מילה ביאור מעשה המילה וסדר הברית Sur la Mitsva de la circoncision (Hébreu)	אליהו בקיש (תשע"ז / 2017)

בצרפתית / En français		
Eliyahou Bakis (2018)	Références halakhiques récentes présentées dans le style du Michna Béroura Deuxième édition revue et augmentée (1ère éd. 2015, 24 p.) ביאור השולחן ערוך בסגנון המשנה ברורה (צרפתית)	76 p.

מכון הדיין ר' ישעיה בקיש זצ"ל

מאז התשס"ז 1987

הוצאת בקיש
מכון ר' ישעיה

Institut Rabbi Yécha'ya
Editions Bakish

מכון ר' ישעיה בקיש הוא מכון קטן שמטרתו להפיץ לימוד התורה, והיהדות. הוקדש לעיני הרב המקובל ישעיה בקיש זלה"ה שהיה דיין בבה"ד בפאס שבמרקו במאה השש עשרה.

גופי המכון הם שלשה:

עמותה רשומה. היא ע"ר במדינת צרפת (לפי חוק העמותות משנת 1901) ונוסד בעיר מונטפלייר שבצרפת בשנת 2004.

הוצאת ספרים. תחת השם "הוצאת בקיש", המכון מוציא לאור ספרים תורניים.

האתר. נוסד ביוזמת יו"ר המכון ר' הלל בקיש הי"ו בשנת תשע"א (2011), האתר editionsbakish.com מאפשר זיכוי הרבים בעצמה גדולה כשהרבה נושאים בתורה וביהדות ממחברים שונים מוגשים לציבור הרחב בחינם. רוב החומר בשפה הצרפתית. בזמן האחרון התחיל המכון לפרסם גם כן כמה חיבורים בשפה העברית. הביקור באתר: בין 15000 ל- 45000 דפים בכל חודש. האתר קיבל הסכמה מרב עיר (בצרפת) וכן הותר על ידי מערכת אינטרנט הכשר (free net). ראש המכון בודק בעצמו כל תוכן שפורסם באתר בהקפדה שהכל יהיה בתכלית הכשרות וברמה גבוהה כראוי לאתר תורני.

עוד לפני רישום העמותה, פעולות המכון התחילו בשנת תשמ"ז (1987) בצורה של שיעורי תורה וחבורות הנמסרים לציבור על ידי יו"ר המכון ר' הלל בקיש הי"ו. בס"ד חיבר חיבורים רבים על נושאים שונים: מכתבי יד הדיין הרב ישעיה בקיש זלה"ה, ביאור על כל פרשיות התורה, על דקדוק לשון הקודש, על טו' בשבט, על תהילים קיט', סיפורי צדיקים ועוד. מיותר לומר שכל ספרי המכון מעוטרים בהסכמות ומכתבי ברכה מהרבנים שליט"א מכמה עדות ומגזרים (מארצנו הקדושה ומצרפת).

כל ההכנסות (ממכירת הספרים) משמשים לצורך הדפסת הספרים והחזקת האתר. כמו כן ראש המכון וחברי הוועדה אינם מקבלים עבור עבודתם שום שכר.

פעולות המכון בתקופה זו: הפרויקט הגדול של המכון בתקופה אחרונה הוא פירוש על כל הפטרות השנה שכרכו השלישי אמור לצאת לאור אי"ה עוד השנה.

פרויקט החביב של המכון בתקופה זו הוא האוסף "דָּרָךְ מַעֲלִיָּדָה" שדרכו מחברים חדשים (כמו אברכים צעירים) יוכלו להפיץ ספריהם. לדוגמא (לפי הפנאי של חברי המכון, ובלי נדר), וועדת המכון בודקת ספרים חדשים ואחרי בדיקה חיובית והסכמת המחבר, ניתן לפרסם החיבור החדש באתר של המכון או להוציאו לאור כדי להגדיל תורה ולהאדירה.

Résumé

Les lois de l'isolement (*yi'houd*) définissent dans quelle mesure il est permis ou interdit à un homme et à une femme de s'isoler dans un endroit alors qu'on ne peut pas les voir (une pièce fermée par exemple).

Sait-on que le Roi David édicta certaines des lois de l'isolement ? Développées par le *Choul'hane 'aroukh* (*Even ha'ezer*, chapitre 22), les lois de l'isolement continuent de faire partie intégrante de la loi juive.

À une époque où le principe de liberté des mœurs est évident pour tous, le peuple juif continue de proclamer que le respect des lois de l'isolement contribue à sa sainteté.

Contrairement aux idées reçues, il ne s'agit pas de lois archaïques visant à réduire la liberté humaine mais réellement de lois visant à protéger le peuple d'Israël. Alors que les peuples se fondent les uns dans les autres et disparaissent, le peuple juif continue d'exister, notamment grâce aux lois régissant les mœurs. Les lois du mariage en sont un exemple, celles de l'isolement également.

Dans cette brochure sont exposées les sources de l'interdit et les bases afin de comprendre ce que sont les lois de l'isolement. L'auteur apporte également des réponses aux questions actuelles concernant ces lois : Une femme peut-elle entrer en consultation chez un docteur/psychologue (ou inversement) ? Un homme et une femme, préparant une transaction commerciale, peuvent-ils se rencontrer dans une salle fermée ? Comment une maîtresse de maison peut-elle recevoir un artisan ou un réparateur chez elle sans transgresser les lois de l'isolement ?

Abstract

*The laws of isolation (*yi'houd*) define to what extent it is permissible or forbidden for a man and a woman to isolate themselves in a place when they can not be seen (a closed room for example) .*

*Is it known that King David enacted some of the laws of isolation? Developed by the Shulan 'arukh (*Even ha'ezer*, chapter 22), the laws of isolation continue to be an integral part of Jewish law.*

At a time when the principle of Freedom in manners and morals is evident to all, the Jewish people continue to proclaim that respect for the laws of isolation contributes to their holiness.

Contrary to stereotypes, these are not archaic laws designed to reduce human freedom but really laws to protect the people of Israel. As peoples melt into each other and disappear, the Jewish people continue to exist, through the laws governing morals. The laws of marriage are an example, those of isolation too.

The sources of the prohibition and its origins are outlined in this booklet to fully understand the laws of isolation. The author also provides answers to current questions about these laws. Can a woman go into consultation with a doctor / psychologist (or vice versa)? Can a man and a woman, preparing for commercial transaction, meet in a closed room? How can a housewife receive a craftsman or repairman at home without violating the laws of isolation?

Présentation

Par le responsable de la collection 'La voie de Tes mitsvot'

La collection **דְּרֶךְ מִצְוֹתֶיךָ** '*La voie de Tes mitsvot*' (Téhilim 119, 32) éclaire et développe divers sujets halakhiques. Elle encourage les étudiants des Instituts talmudiques et halakhiques à se lancer dans l'écriture et à oser présenter leurs travaux à des *rabbanim* afin d'obtenir des recommandations ou *haskamot* - ce qui ouvre la voie à la sélection de leurs textes dans notre collection. Des manuscrits en hébreu ou en Français peuvent être retenus.

Un ouvrage a déjà vu le jour en hébreu (lois et *séder* de la circoncision, 5777) et un autre en Français (analyse bibliographique des références halakhiques récentes présentées dans le style du *Michna Béroura*, 5778). En outre, divers sujets ont donné lieu à des notes variées depuis 5775 (*kacherout*, *avelout*...).

Les Editions Bakish sont heureuses de vous présenter aujourd'hui une publication de **R' Ra'hamim Moshayiov** שליט"א, auteur israélien qui, après avoir suivi une formation talmudique à Jérusalem, s'est concentré sur l'étude de la *halakha* qu'il poursuit actuellement dans un Institut supérieur d'études halakhiques à Jérusalem. Diplômé du Grand Rabbinat d'Israël (pour les sujets de « *Chabbat* » et « *Houpa & kidouchine* »), il met ses compétences au service du grand public à travers ses explications sur divers chapitres du *Choul'hane 'aroukh*. Il a choisi nos éditions pour éditer la dernière version de son texte sur les lois de l'isolement (*yi'houd*). L'édition de ces ouvrages a été soigneusement préparée par nos soins. Mon père et maître R' Hillel Bakis ז"ל, fondateur de l'Institut R' Yécha'ya en 1987 a tenu à établir la table des abréviations, clé indispensable pour que le plus grand nombre - peu familier des usages de la langue rabbinique - puisse accéder aux études halakhiques.

Nous avons le plaisir de vous informer du fait qu'un autre livre de R' Ra'hamim Mochayiov שליט"א est déjà sous presses sur le sujet du mariage (*'Houpa et Kidouchine*). Il doit sortir dans quelques semaines כע"ז et complètera avec bonheur la série **דְּרֶךְ מִצְוֹתֶיךָ**.

Eliyahou Bakis

EAN : 9791090638228

ISBN : 979-10-90638-22-8

Institut R' Yécha'ya Bakish ז"ל
Montpellier, France / Kiryat Ata, Israël

Dépôt légal : septembre 2018
B. N. Paris ; I.N.L. Jérusalem

Pour contacter

L'éditeur : E-mail : editionsbakish1@gmail.com.

Le responsable de la collection *Dérech mitsvotécha* : E-mail : editionsbakish2@gmail.com

editionsbakish.com/he

Imprimé en Israël
2018 / 5778